BỘ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

MĨ THUẬT 10

THIẾT KẾ MĨ THUẬT SÂN KHẤU, ĐIỆN ẢNH



NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC VIỆT NAM

NGUYỄN XUÂN NGHỊ (Tổng Chủ biên)
PHẠM DUY ANH (Chủ biên)
NGUYỄN HỮU PHẦN – TRẦN THANH VIỆT

MĨ THUẬT

THIẾT KẾ MĨ THUẬT SÂN KHẤU, ĐIỆN ẢNH

10

(Tái bản lần thứ hai)

KẾT NỐI TRI THỨC
VỚI CUỘC SỐNG

NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC VIỆT NAM

HƯỚNG DẪN SỬ DỤNG SÁCH

Mỗi bài học trong sách giáo khoa *Mĩ thuật 10 – Thiết kế mĩ thuật sân khấu, điện ảnh* được tổ chức thành bốn hoạt động cụ thể sau:

KHÁM PHÁ — Học sinh tìm hiểu, có nhận thức ban đầu về nội dung bài học.

NHẬN BIẾT — Học sinh lĩnh hội và hình thành kiến thức, kĩ năng liên quan đến bài học.

THẢO LUẬN — Học sinh củng cố nội dung, yêu cầu cần đạt được của bài học.

VẬN DỤNG — Học sinh sử dụng kiến thức, kĩ năng đã học để giải quyết những vấn đề của cuộc sống liên quan đến bài học.

Câu lệnh thực hành

Câu hỏi

Những hướng dẫn kĩ thuật, cách làm sản phẩm mĩ thuật trong sách có tính gợi ý, nhằm giúp học sinh thuận tiện hơn trong việc thực hành.

Hãy bảo quản, giữ gìn sách giáo khoa để dành tặng các em học sinh lớp sau!

LỜI NÓI ĐẦU

Các em học sinh thân mến!

Nội dung *Thiết kế mĩ thuật sân khấu, điện ảnh* cấp Trung học phổ thông giúp học sinh tìm hiểu những kiến thức cơ bản và phát triển năng lực mĩ thuật trong thực hành, sáng tạo liên quan đến thiết kế: mĩ thuật sân khấu, mĩ thuật bối cảnh phim hoạt hình, trang phục sân khấu, điện ảnh. Trong đó, sách giáo khoa *Mĩ thuật 10 – Thiết kế mĩ thuật sân khấu, điện ảnh* được biên soạn nhằm mục đích giới thiệu những kiến thức, kĩ năng cơ bản của nghệ thuật thiết kế mĩ thuật sân khấu như nhận biết được đặc điểm và mục đích thẩm mĩ của thiết kế mĩ thuật sân khấu. Qua đó, học sinh biết lựa chọn được loại hình sân khấu để phác thảo, thể hiện ở hình thức bản vẽ đơn giản hoặc làm mô hình. Những nội dung trong cuốn sách cũng giúp học sinh hiểu biết khái quát về sự ra đời cũng như vai trò và ứng dụng của thiết kế mĩ thuật sân khấu. Ngoài ra, sách còn giới thiệu phương pháp thiết kế và dàn dựng bối cảnh sân khấu qua việc tìm ý tưởng, thể hiện bản vẽ và dựng mô hình cho một phân cảnh vở kịch, đồng thời giúp học sinh biết ứng dụng sáng tạo trong học tập và đời sống.

Mỗi bài học được biên soạn theo bốn hoạt động: Khám phá – Nhận biết – Thảo luận – Vận dụng, phù hợp với khả năng lĩnh hội kiến thức cũng như thuận tiện cho việc tổ chức những bài thực hành, qua đó góp phần cùng các học phần mĩ thuật khác hình thành, phát triển năng lực cho học sinh theo yêu cầu đặt ra đối với môn học.

Chúc các em học tập vui và thiết kế được những bối cảnh sân khấu hiệu quả!

CÁC TÁC GIẢ

MỤC LỤC

Bài	NỘI DUNG	Trang
1	Thiết kế mĩ thuật sân khấu	5
2	Thiết kế mĩ thuật sân khấu một phân cảnh trong vở kịch	15
	Một số thuật ngữ dùng trong sách	32
	Bảng tra cứu tên riêng nước ngoài	32

KẾT NỐI TRI THỨC
VỚI CUỘC SỐNG

BÀI 1

THIẾT KẾ MĨ THUẬT SÂN KHẤU

Yêu cầu cần đạt

- Nhận biết được đặc điểm của thiết kế mĩ thuật sân khấu.
- Hiểu được vai trò và công việc của nhà thiết kế mĩ thuật sân khấu.
- Biết đến một số thể loại thiết kế mĩ thuật sân khấu.
- Yêu thích và biết được hiệu quả của thiết kế mĩ thuật sân khấu trong thành công của một vở diễn.

KHÁM PHÁ

Thiết kế mĩ thuật sân khấu[1] là lĩnh vực mà hoạ sĩ thiết kế sáng tạo, bố trí, sắp xếp, tạo dựng bối cảnh phục vụ cho nội dung vở diễn, để đáp ứng sự sáng tạo của các nghệ sĩ và nhu cầu thẩm mĩ của khán giả. Theo đó, mĩ thuật sân khấu bao gồm các yếu tố có liên quan tới phần hình ảnh cho một tác phẩm sân khấu như: tạo dựng bối cảnh, ánh sáng, đạo cụ, hoá trang, phục trang diễn viên,...



Không gian sân khấu[2]

(1) Thiết kế mĩ thuật sân khấu: Design for Theatre, còn được biết đến với những thuật ngữ như *Scenography*, *Stage design*, *Set design* hoặc *Production design*.

(2) Nguồn: Kozlik

Ở Việt Nam, bên cạnh nghệ thuật cung đình, nhiều loại hình sân khấu dân gian độc đáo được trình diễn tại sân đình, chợ, hồ nước,... với các thủ pháp ước lệ, mang sắc thái riêng. Năm 2003, Nhã nhạc cung đình Huế được UNESCO (Tổ chức Giáo dục, Khoa học và Văn hoá Liên hợp quốc) công nhận là di sản văn hoá phi vật thể và truyền khẩu của nhân loại, trong đó thiết kế mĩ thuật sân khấu có tính thẩm mĩ, đặc sắc và độc đáo.



Sân khấu nhã nhạc cung đình Huế(1)

Những năm đầu thế kỉ 20, nghệ thuật sân khấu phương Tây du nhập vào Việt Nam được các nghệ sĩ như: Vũ Đình Long, Đoàn Phú Tứ, Thế Lữ tiếp nhận, phát triển và cùng với các hoạ sĩ như Bùi Xuân Phái, Tô Ngọc Vân, Văn Cao, Phạm Văn Đôn,... hình thành nghệ thuật "bài trí sân khấu". Từ năm 1955 đến nay, sân khấu Việt Nam đã có nhiều thay đổi, cách tân và phát triển vượt bậc với các thế hệ đạo diễn như: Dương Ngọc Đức, Nguyễn Đình Nghi, Đình Quang,... cũng như các hoạ sĩ: Lương Đống, Phùng Huy Bình, Doãn Châu,... Mĩ thuật sân khấu đã hình thành từ "bài trí sân khấu" đến "thiết kế sân khấu" và là bộ môn thiết kế mĩ thuật sân khấu như ngày nay.

Cho đến nay, thiết kế mĩ thuật sân khấu, điện ảnh đã là một ngành đào tạo của nhiều trường nghệ thuật trong cả nước như: Đại học Sân khấu – Điện ảnh Hà Nội, Đại học Văn hoá – Nghệ thuật Quân đội, Đại học Sân khấu – Điện ảnh Thành phố Hồ Chí Minh,...

(1) Nguồn: thegioidisan.vn

Để thiết kế mĩ thuật sân khấu hiệu quả, hoạ sĩ thiết kế mĩ thuật sân khấu cần thiết lập một ý tưởng thị giác tổng thể nhằm thiết kế, thể hiện ra những không gian sân khấu, bối cảnh cho vở diễn.

Do đó, những người yêu thích và quyết định gắn bó với công việc này cần có kiến thức nhất định về các lĩnh vực: hội hoạ, điêu khắc, nhiếp ảnh, thiết kế nội thất, đồ hoạ máy tính và có hiểu biết về phục trang, hoá trang, âm thanh, ánh sáng, phông màn,...

Các ngành nghề liên quan và một số công đoạn thiết kế mĩ thuật sân khấu, điện ảnh:



Hoạ sĩ – Nhà điêu khắc – Nghệ sĩ



Quay phim – Nhiếp ảnh



Thiết kế đồ hoạ



Phục trang – Hoá trang – Đạo cụ – Ánh sáng



Phác thảo bối cảnh

Để làm tốt thiết kế bối cảnh cho một vở diễn:

- Người thiết kế bối cảnh có vai trò và trách nhiệm kết hợp với đạo diễn sân khấu, các thành viên khác của nhóm thiết kế sản xuất để tạo ra không gian cho vở diễn, sân khấu.
- Các nhà thiết kế bối cảnh chịu trách nhiệm sáng tạo ra các mô hình theo tỉ lệ của bối cảnh, bản vẽ phối cảnh, hệ thống bục, bệ, các bản vẽ kết cấu và tất cả những công việc có liên quan đến vở diễn và công chúng.

– Thiết kế mĩ thuật sân khấu là gì?

– Nhà thiết kế mĩ thuật sân khấu cần quan tâm điều gì?

EM CÓ BIẾT

– Vào thế kỉ 16, kịch bản của một vở diễn không chú trọng vào yếu tố mĩ thuật sân khấu, phông cảnh hoặc đạo cụ sân khấu chưa được quan tâm, đầu tư và hỗ trợ hiệu quả cho diễn viên. Từ thế kỉ 17 đến nay, ngành thiết kế mĩ thuật sân khấu phát triển mạnh và ứng dụng vào nhiều hình thức sân khấu như: kịch nói, nhạc, vũ kịch,…

– Năm 1895, nghệ thuật điện ảnh xuất hiện và nhiều bộ phim trong giai đoạn đầu được quay trực tiếp từ bối cảnh sân khấu kịch, với cách thể hiện chương hồi và chuyển cảnh như kịch biểu diễn trên sân khấu. Trong quá trình phát triển của điện ảnh, thiết kế mĩ thuật trong lĩnh vực này được áp dụng trong việc dàn dựng bối cảnh, đạo cụ, hoá trang, phục trang,… cho những bộ phim thuộc nhiều thể loại như: hiện thực, lịch sử, hành động, kinh dị, viễn tưởng. Thiết kế mĩ thuật điện ảnh đóng vai trò quan trọng quyết định tới sự thành công của bộ phim. Ngoài việc cải tạo không gian ngoài trời thành những bối cảnh phù hợp với nội dung bộ phim, các nhà thiết kế mĩ thuật điện ảnh còn dựng trong trường quay nhiều bối cảnh từ đơn giản đến phức tạp, từ chân thực đến huyền ảo theo yêu cầu của các bộ phim. Hoạ sĩ thiết kế mĩ thuật điện ảnh, được gọi là "Hoạ sĩ chính"(1), được đưa vào tiêu đề bộ phim cùng đạo diễn, diễn viên chính và được trao giải thưởng hạng mục "Chỉ đạo nghệ thuật" và "Thiết kế sản xuất" danh giá trong các Liên hoan phim lớn, có uy tín như: Ô-xca (Oscar), Can-nơ (Cannes), Béc-lin (Berlin),… Năm 2009, giải thưởng Ô-xca được trao cho hoạ sĩ thiết kế mĩ thuật Rích Các-tơ (Rick Carter), Rô-bớt Xờ-trom-béc (Robert Stromberg), Kim Xin-cle-rơ (Kim Sinclair) trong bộ phim *A-va-ta* (Avatar).



Bối cảnh phim *A-va-ta*(2)

(1) Tiếng Anh: Art Director.
(2) Nguồn: enchanted_fairy

NHẬN BIẾT

Những đặc điểm chính của thiết kế mĩ thuật sân khấu

Thiết kế mĩ thuật sân khấu gắn liền với thuật ngữ "tạo dựng hình ảnh thị giác". Trong mĩ thuật sân khấu bao gồm: Không gian, bố cục, các yếu tố hội hoạ và vật liệu tạo dựng bối cảnh sân khấu.

– Không gian sân khấu là khoảng không trên sàn diễn do người hoạ sĩ tạo ra trong bản thiết kế để đạo diễn dàn dựng (xử lí không gian).

– Bố cục sân khấu cần chặt chẽ, gắn kết với nhau, mang yếu tố sắp đặt sao cho hợp lí, đẹp mắt và có tính cấu trúc cao. Bố cục được thể hiện bằng những bục, cảnh trí, vật dụng,... Hoạ sĩ phải sử dụng những kiến thức về hội hoạ để tạo hình khối, đường nét, màu sắc,... sao cho có tính thẩm mĩ cao.

– Hoạ sĩ sân khấu tạo ra bức tranh tổng thể trên sân khấu nhờ vào những yếu tố hội hoạ như đường nét, màu sắc, tuân thủ các quy luật của bộ môn hình học như luật xa – gần, các thông số kiến trúc,... Hoạ sĩ cũng có thể sáng tác theo các trường phái nghệ thuật khác nhau.

– Vật liệu tạo dựng bối cảnh sân khấu bao gồm hai phần: phần cứng (bục, các khối, pa-nô, cảnh trí phẳng,...) và phần mềm (các phông cảnh treo, màn, hiệu ứng mĩ thuật,...). Vật liệu trong thiết kế sân khấu rất đa dạng và có thể kết hợp với kĩ thuật hiện đại như: hiệu ứng ánh sáng động học, dùng ánh sáng để tạo hiệu ứng 3D trên phông,...



Thiết kế sân khấu vở *Ô-ten-lô* (Othello) của hoạ sĩ Xvô-bô-đa (J.Svoboda)[1]

(1) Nguồn: Doãn Bằng

Điều này giúp công chúng có những nhận thức đầy đủ về vở diễn thông qua cách thiết lập không gian sân khấu:

– *Không gian tĩnh*: là không gian mang tính chất mô tả địa điểm, môi trường của vở kịch, nó không tham gia trực tiếp vào trong các tình huống kịch.
– *Không gian động*: là không gian được thay đổi theo cách xử lí của đạo diễn, không gian động mở rộng trí tưởng tượng của người xem, tạo nên sự biến ảo, mở rộng cho vở kịch.



Thiết kế mĩ thuật vở *Vòng phấn Cáp-ca-dơ* (Kapkazev)(1)

– Đặc điểm chính trong thiết kế mĩ thuật sân khấu là gì?

Một số thể loại trong thiết kế mĩ thuật sân khấu

Thiết kế mĩ thuật sân khấu rất đa dạng về thể loại vì nó phục vụ cho nhu cầu biểu diễn và dàn dựng của nhiều loại hình văn hoá, nghệ thuật khác nhau trong cuộc sống (từ tổ chức ca nhạc, tạp kĩ nhỏ, các sự kiện văn hoá, xã hội, hoặc công diễn đại chúng đến sân khấu chính thống của nghệ thuật kịch nói, kịch hát,...). Việc tổ chức, tạo dựng các bối cảnh trong một vở diễn sân khấu là tạo ra những không gian thực, ảo, ước lệ, nơi diễn ra các tình huống kịch và quy định phạm vi hoạt động của các nhân vật. Căn cứ theo tính chất của các thể loại kịch (kịch nói, ca kịch dân tộc, nhạc kịch, vũ kịch,...) và ý đồ sáng tạo của đạo diễn, hoạ sĩ thiết kế sẽ xây dựng ý tưởng mĩ thuật sân khấu phù hợp.

(1) Nguồn: Doãn Bằng

– Thể loại thiết kế mĩ thuật sân khấu nội cảnh (trong nhà): bao gồm các thể loại thiết kế dành cho biểu diễn sân khấu trong nhà như kịch, ca nhạc, tạp kĩ,... Do đó, sân khấu biểu diễn là trọng tâm cho người thiết kế nghiên cứu, sáng tác, dàn dựng. Việc thi công bối cảnh sân khấu thường là một trong những công việc cần nhiều thời gian nhất khi chuẩn bị cho một vở diễn. Các bộ phận của bối cảnh thường bao gồm: hệ rèm, hệ phông, hệ bục cố định, hệ bục di chuyển, đạo cụ,...



Sân khấu vở diễn *Mùa hạ cuối cùng (Kịch Lưu Quang Vũ)*[1]

– Thể loại thiết kế mĩ thuật sân khấu ngoại cảnh (ngoài trời): bao gồm các thể loại biểu diễn tổ chức ngoài trời, trong các không gian mở hoặc khép kín như lễ hội, công diễn, ca nhạc,... Đặc điểm của thể loại này là cần sự phối hợp với không gian dàn dựng bởi tầm nhìn, điểm nhìn sẽ rất đa dạng. Do đó, hoạ sĩ thiết kế sẽ cần phối hợp với các bộ phận khác nhằm tạo ra hiệu quả tốt nhất cho việc biểu diễn.



Sân khấu ngoại cảnh[2]

– Theo em, nhiệm vụ chính của việc thiết kế mĩ thuật sân khấu là gì?
– Trong các thể loại thiết kế mĩ thuật sân khấu, em thấy phù hợp và muốn được tham gia vào thể loại nào nhất?

Sưu tầm một số bản vẽ mĩ thuật sân khấu em yêu thích.

(1) Nguồn: Nhà hát Tuổi trẻ
(2) Nguồn: Nickolas Warner

Từ thế kỉ 20, với sự tiến bộ vượt bậc của khoa học kĩ thuật và công nghệ điện tử, âm thanh, ánh sáng,... thiết kế mĩ thuật sân khấu đã trở thành một ngành nghề quan trọng và không thể thiếu trong hầu hết các sự kiện trình diễn trên thế giới.

– Tạo dựng không gian trình diễn trên sân khấu cho vở kịch hoặc chương trình biểu diễn, sự kiện giúp người xem hình dung được khung cảnh diễn ra tình huống truyện (của vở diễn) hoặc những khung cảnh, những ấn tượng liên quan đến tiết mục, chương trình biểu diễn, tổ chức sự kiện.

– Dẫn lối người xem bước vào thế giới nghệ thuật và giúp chương trình biểu diễn hấp dẫn và sống động hơn.



Vở kịch *Phiêu lưu trong thế giới hoạt hình 3 (Ca múa nhạc tạp kỹ dành cho thiếu nhi)*[1]



Nhà hát Ô-đê-ôn (Odeon) của Hê-rốt-đờ Át-ti-cút (Herodes Atticus) tại A-then (Athens), Hy Lạp[2]

Vai trò của thiết kế mĩ thuật sân khấu là gì? Tại sao nó có vai trò quan trọng trong đời sống văn hoá, nghệ thuật?

Xem và phân tích yếu tố thiết kế mĩ thuật trong một vở kịch em yêu thích.

(1) Nguồn: Nhà hát Tuổi trẻ
(2) Nguồn: Georgios Tsichlis

THẢO LUẬN

Trao đổi với các thành viên trong nhóm về khái niệm, đặc điểm của thiết kế mĩ thuật sân khấu, vai trò của thiết kế mĩ thuật sân khấu trong cuộc sống. Viết bài thuyết trình thể hiện hiểu biết và suy nghĩ của bản thân về vấn đề này.

EM CÓ BIẾT

Thiết kế mĩ thuật sân khấu là ngành nghề có nhiều ứng dụng thực tiễn trong cuộc sống và nhu cầu cho công việc này rất đa dạng. Trong nhà trường, vào những ngày lễ, kỉ niệm, việc tổ chức các hoạt động biểu diễn ca nhạc, kịch nói, rất cần thiết kế dàn dựng bối cảnh, sân khấu nhằm tạo hiệu quả thẩm mĩ cho các hoạt động tập thể ở các lớp, khối lớp, toàn trường. Ngoài xã hội, những hoạt động tổ chức lễ hội, sự kiện, sinh hoạt trong các cơ quan, tổ chức, doanh nghiệp, nhà hát, hãng phim, đài truyền hình, khu dân cư,... cũng luôn đòi hỏi sự tham gia của những hoạ sĩ thiết kế giỏi nghề, có khả năng sáng tạo.



Một số hình thức thiết kế mĩ thuật sân khấu: ca múa nhạc – kịch – tạp kĩ[1]

VẬN DỤNG

Tổ chức nhóm cùng xem vở kịch yêu thích và thực hiện các nội dung sau:

– Thảo luận về ý tưởng, cách dàn dựng và ý nghĩa mĩ thuật của bối cảnh sân khấu.

– Trình bày vai trò, ý nghĩa và những đặc điểm của thiết kế mĩ thuật sân khấu trong những vở kịch đó.

– Viết bài luận nêu hiểu biết của em về vai trò, đặc điểm cũng như ý nghĩa và tính thẩm mĩ của thiết kế mĩ thuật sân khấu.

(1) Nguồn: Vectors Bang

EM CÓ BIẾT

– Hoạ sĩ thiết kế mĩ thuật sân khấu cũng như điện ảnh bao gồm rất nhiều vị trí như: Hoạ sĩ tạo hình bối cảnh (dựng cảnh, đạo cụ, trang trí), hoạ sĩ tạo hình nhân vật (phục trang, hoá trang) nhằm tạo hình ảnh đẹp theo đúng kịch bản, cụ thể hoá cho sự dàn dựng của đạo diễn cũng như đem đến những khuôn hình hiệu quả về thị giác.

– Kể từ khi điện ảnh cách mạng Việt Nam ra đời vào năm 1953, nhiều thế hệ hoạ sĩ thiết kế mĩ thuật điện ảnh như: Lê Thanh Đức, Đào Đức, Ngọc Linh, Trần Kiềm, Bình Đẳng, Phạm Quang Vĩnh, Trịnh Thái,... đã đóng góp đáng kể vào sự thành công của nhiều bộ phim.



Sân khấu Nhà hát Lớn Hà Nội(1)

(1) Nguồn: Hữu Phần

BÀI 2

THIẾT KẾ MĨ THUẬT SÂN KHẤU MỘT PHÂN CẢNH TRONG VỞ KỊCH

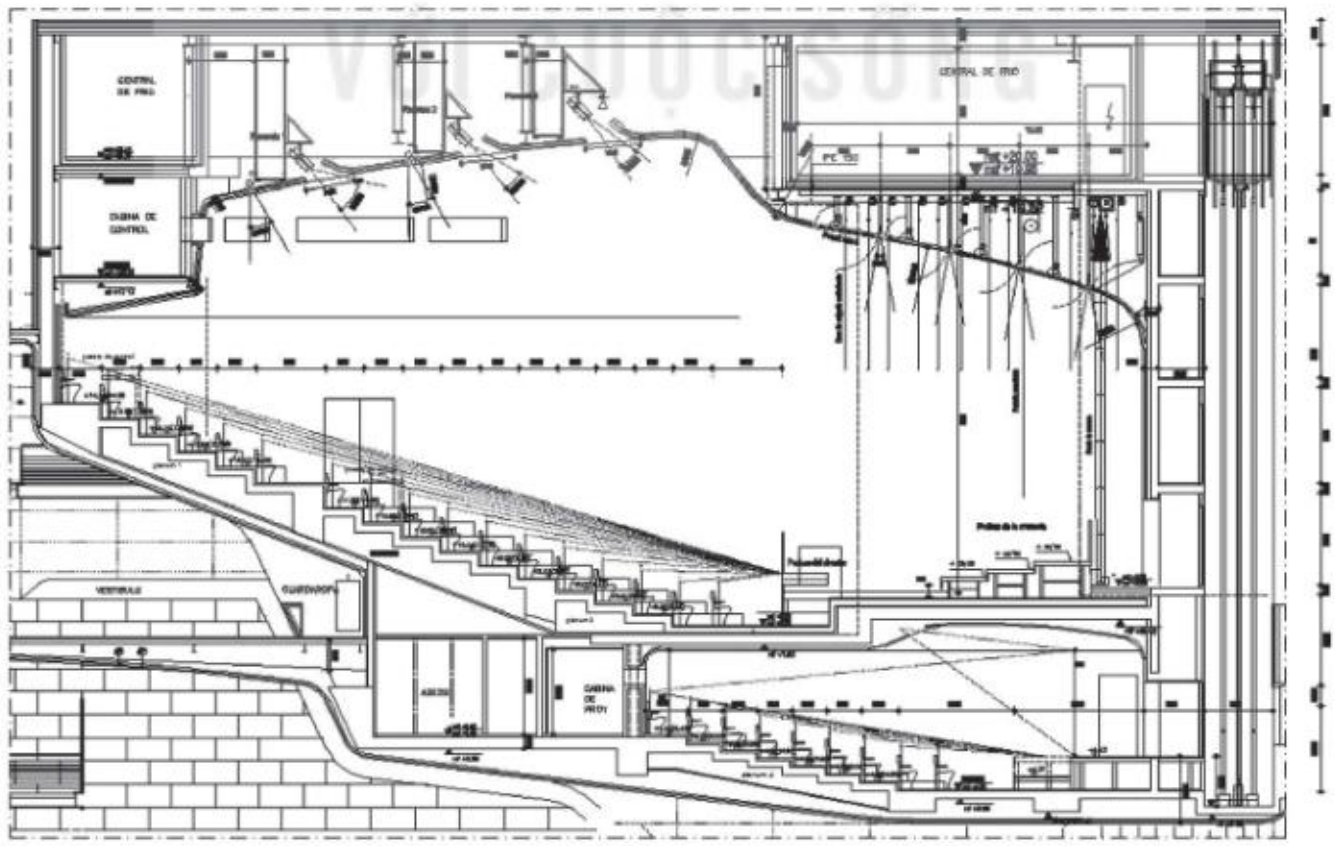
Yêu cầu cần đạt

- Hiểu và nêu được mối quan hệ giữa mĩ thuật và thiết kế bối cảnh sân khấu.
- Lựa chọn được loại hình sân khấu để lên ý tưởng cho một vở kịch.
- Thực hành được phác thảo, hoàn thiện mô hình hoặc bản vẽ đơn giản về sân khấu theo chủ đề lựa chọn.
- Biết được ngôn ngữ tạo hình trong thiết kế mĩ thuật sân khấu và có khả năng cảm thụ về yếu tố này khi xem một vở kịch.

KHÁM PHÁ

Công việc của nhà thiết kế mĩ thuật sân khấu là tạo dựng bối cảnh cho một vở kịch. Để làm được công việc này, cần biết một số sơ đồ, bản vẽ sau:

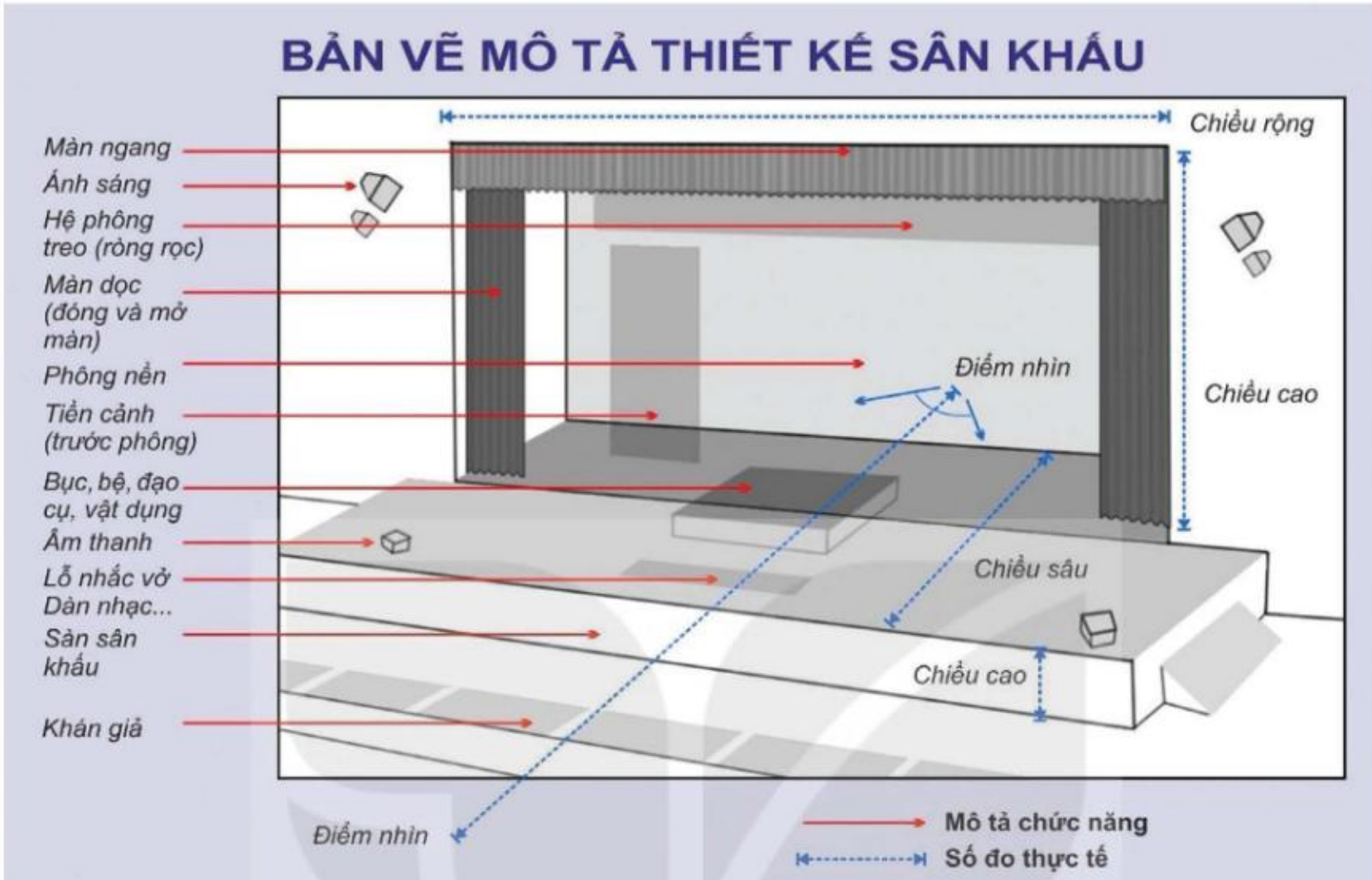
- Sơ đồ mặt bằng cơ bản: thể hiện vị trí tất cả các thành phần tĩnh (hiện vật) tham gia dàn cảnh cho vở diễn.
- Sơ đồ tổng hợp (sơ đồ): thể hiện tất cả các thành phần động (diễn viên, chuyển động diễn xuất) tham gia dàn cảnh, lưu ý vị trí của chúng trên sàn diễn và vị trí khuất ngoài sàn diễn.
- Sơ đồ mặt cắt (chiều ngang và chiều sâu): không gian sân khấu kết hợp tất cả thành phần dàn cảnh.



Sơ đồ mặt cắt của một sân khấu(1)

(1) Nguồn: Wikipedia

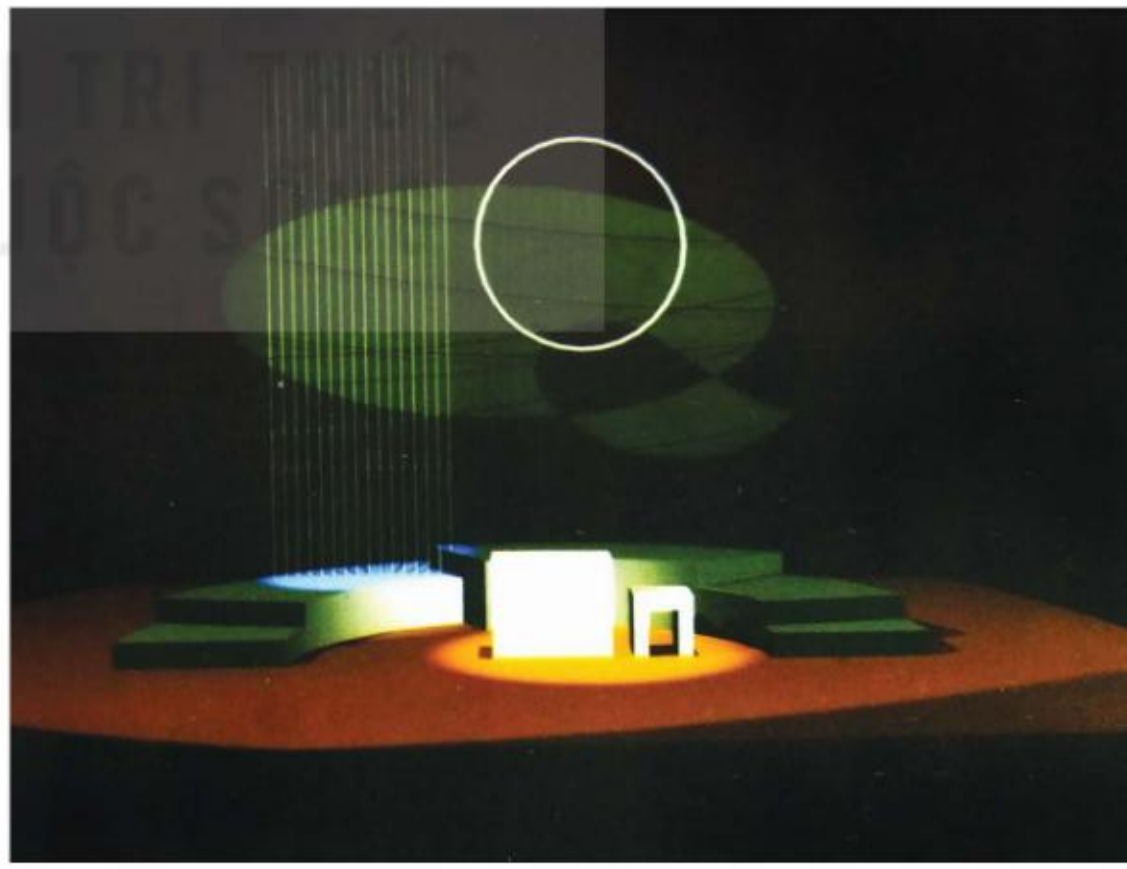
Trước đây, người thiết kế phải vẽ tay tất cả các hợp phần thiết kế mĩ thuật sân khấu. Ngày nay, người ta có thể dễ dàng tạo ra các mô hình 3D chính xác nhờ sự hỗ trợ của phần mềm máy tính.



Phác thảo và đo đạc bối cảnh[1]

Trong thiết kế mĩ thuật sân khấu, việc phác thảo và vẽ chi tiết các phối cảnh mĩ thuật của phân đoạn đóng vai trò quan trọng nhất. Những bản vẽ này có giá trị tham chiếu đến mọi hoạt động dàn dựng và diễn xuất của vở diễn. Việc thi công hiện trường cũng được căn cứ trên những bản vẽ này để thực hiện. Bản vẽ thiết kế thể hiện ý đồ và thủ pháp nghệ thuật của hoạ sĩ đồng thời cũng là sản phẩm cộng tác chung và thống nhất giữa người thiết kế và đạo diễn.

Hãy cho biết sự khác nhau của các bản vẽ mô tả sân khấu và bản vẽ thiết kế mĩ thuật sân khấu.



Thiết kế mĩ thuật sân khấu vở *Cô gái đội mũ nồi xám*[2]

(1) Nguồn: Thanh Việt
(2) Nguồn: Đỗ Doãn Châu

NHẬN BIẾT

Nhiệm vụ chính của việc thiết kế mĩ thuật sân khấu là lên ý tưởng thiết kế và biết cách dàn dựng, thực thi ý tưởng đó một cách sáng tạo và phù hợp với thực tiễn. Do đó, việc thiết kế mĩ thuật sân khấu cũng cần được thiết kế và dàn dựng phù hợp với nội dung và góp phần nâng cao chất lượng nghệ thuật của tác phẩm.

Sân khấu biểu diễn và đặc điểm thiết kế mĩ thuật các loại hình sân khấu

Về cơ bản, trước khi tiến hành thiết kế mĩ thuật, nhà thiết kế phải xác định dạng sân khấu để có phương án đảm bảo được tầm nhìn tốt cho tất cả khán giả:

– **Sân khấu biểu diễn**

+ ***Sân khấu trong nhà:*** sân khấu tương tác (thường có các hàng ghế khán giả ngồi xung quanh ba cạnh sân khấu); sân khấu vòm; sân khấu tròn; sân khấu đấu trường.
+ ***Sân khấu ngoài trời:*** kích thước; chiều cao; cấu tạo, vị trí.

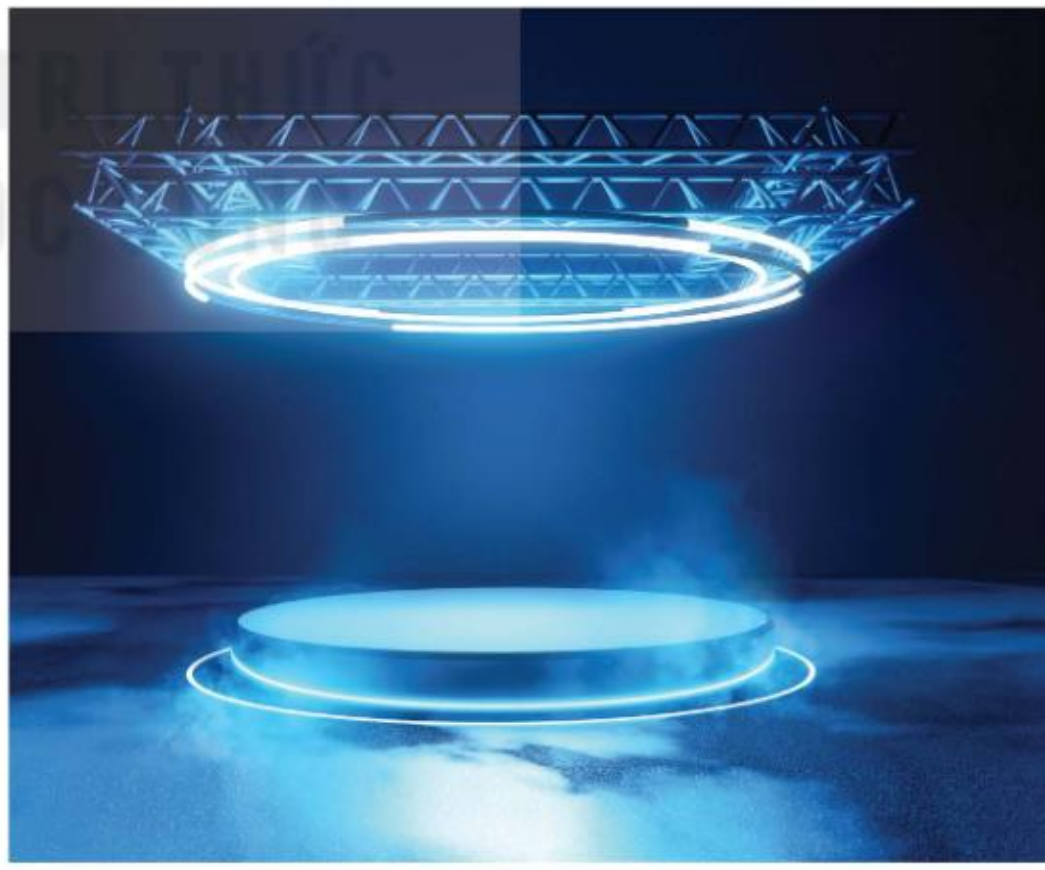
Sân khấu biểu diễn có những dạng cơ bản nào và sự khác nhau giữa các loại này là gì?



Sân khấu tương tác[1]



Sân khấu ngoài trời[2]



Sân khấu tròn[3]

(1) Nguồn: Kozlik
(2) Nguồn: Andrius Zemaitis
(3) Nguồn: solarseven

– **Loại hình sân khấu**

Về cơ bản, thiết kế sân khấu với các loại hình đều có một số nguyên tắc chung. Tuy nhiên, ở một số loại hình sân khấu như: tuồng, chèo, cải lương, dân ca, rối nước,... việc thiết kế và bối cảnh sân khấu rất khác nhau về địa điểm cũng như quy ước trang trí. Ví dụ: tuồng, chèo diễn trong nhà hát; dân ca ở sân đình; rối nước ở rạp nước, ao đình;...

Về thể loại kịch sân khấu, người ta thường chia ra một số thể loại sau:

+ *Hài kịch*

Đặc điểm của thiết kế mĩ thuật sân khấu hài kịch

Sân khấu hài kịch là loại hình sân khấu có tính ước lệ, ẩn dụ và hài hước cao nhằm biểu đạt nội dung hài hước, châm biếm, phê phán của vở kịch. Những đặc điểm chính trong thiết kế sân khấu hài kịch là:

- Màu sắc tươi sáng, bắt mắt;
- Có tính tượng trưng, phê phán;
- Trang trí, bài trí đơn giản nhưng ngộ nghĩnh, hài hước.



Sân khấu vở diễn *Tìm duyên (hài kịch)*[1]

+ *Bi kịch*

Đặc điểm của thiết kế mĩ thuật sân khấu bi kịch

Sân khấu bi kịch là loại hình sân khấu thể hiện sự sâu sắc, đối lập giữa cái thiện và cái ác, những đặc trưng để mô tả hiện thực cũng có thể được tạo dựng nhằm phản ánh được tính chân thực của cốt truyện. Những đặc điểm chính trong thiết kế sân khấu bi kịch là:

- Màu sắc u ám, trầm;
- Không gian bài trí có chiều sâu;
- Hiện vật, phông màn có tính ẩn dụ, liên tưởng.



Sân khấu vở diễn *Công lý không gục ngã (Kịch lịch sử)*[2]

(1), (2) Nguồn: Nhà hát Tuổi trẻ

+ *Chính kịch*

Đặc điểm của thiết kế mĩ thuật sân khấu chính kịch

Sân khấu chính kịch là loại hình sân khấu phản ánh được nội dung, chủ đề và thông điệp chính mà vở kịch muốn truyền đạt đến khán giả. Những đặc điểm chính trong thiết kế sân khấu chính kịch là:

- Màu sắc hiện thực, mô tả được bối cảnh của câu chuyện;
- Không gian có tầng lớp, chiều sâu;
- Đạo cụ, ánh sáng thường được tập trung, có tính hiện thực.



Sân khấu vở diễn *Hoa cúc xanh trên đầm lầy (Kịch Lưu Quang Vũ)*[1]

+ *Tạp kĩ*

Chương trình tạp kĩ tổng hợp

Đặc điểm của thiết kế mĩ thuật sân khấu tạp kĩ tổng hợp

Sân khấu tạp kĩ là loại hình sân khấu phục vụ cho nhiều mục đích biểu diễn như ca nhạc, liên hoan, múa hát, kịch, tiểu phẩm,... Những đặc điểm chính trong thiết kế sân khấu tạp kĩ tổng hợp là:

- Sân khấu biểu diễn thường có hình tròn, vòng cung, có tầm nhìn rộng và bao quát;



Sân khấu nhạc kịch *Trại hoa vàng*[2]

- Ánh sáng, màu sắc tươi sáng, bắt mắt, có tính trang trí mĩ thuật cao;
- Các hệ bục, phông rèm thiết kế dễ sử dụng để có thể dùng cho nhiều mục đích bài trí;
- Có các hướng trong và trên sân khấu phù hợp cho trang trí và thuận tiện cho việc thay đổi tiết mục, biểu diễn nhiều thể loại;
- Có tính tương tác với khán giả và công chúng.

Sự khác nhau cơ bản giữa sân khấu kịch nói và sân khấu tạp kĩ là gì?

(1), (2) Nguồn: Nhà hát Tuổi trẻ

Chương trình tạp kĩ dành cho trẻ em

Đặc điểm của thiết kế mĩ thuật sân khấu tạp kĩ dành cho trẻ em

Sân khấu tạp kĩ dành cho trẻ em là loại hình sân khấu tạp kĩ phục vụ cho việc biểu diễn nghệ thuật của các em nhỏ trong liên hoan, hội diễn, ca múa nhạc. Thiết kế mĩ thuật sân khấu tạp kĩ dành cho trẻ em có những đặc điểm chính sau:

- Sân khấu biểu diễn cần phải phù hợp với hội trường của nhà trường hoặc nơi chuyên tổ chức biểu diễn dành cho trẻ em;
- Ánh sáng, màu sắc tươi sáng, bắt mắt, trang trí vui nhộn;
- Phông màn, bối cảnh có nội dung phù hợp với trẻ em;
- Các hệ thống bục, bệ, đạo cụ đơn giản, dễ thay đổi, hoán chuyển vị trí;
- Mĩ thuật trang trí có tính giáo dục, thẩm mĩ cao và thân thiện với môi trường.



Sân khấu vở diễn thiếu nhi *Giấc mơ của Nàng tiên cá*(1)

EM CÓ BIẾT

Một số bản vẽ thiết kế mĩ thuật cho một vở kịch



Bản vẽ thiết kế mĩ thuật sân khấu cho vở *Tấn thảm kịch của An-thô-ni* (Anthonie) *và Clê-ô-pát* (Cleopatra), Anh, 1935(2)



Bản vẽ thiết kế mĩ thuật sân khấu cho vở *Hồi ức bãi biển Brai-tơn* (Brighton), Hoa Kỳ, 2017(3)



Bản vẽ thiết kế mĩ thuật sân khấu cho vở *Truyền thuyết tình yêu*(4)



Bản vẽ thiết kế mĩ thuật sân khấu cho vở *Lũ quét*(5)

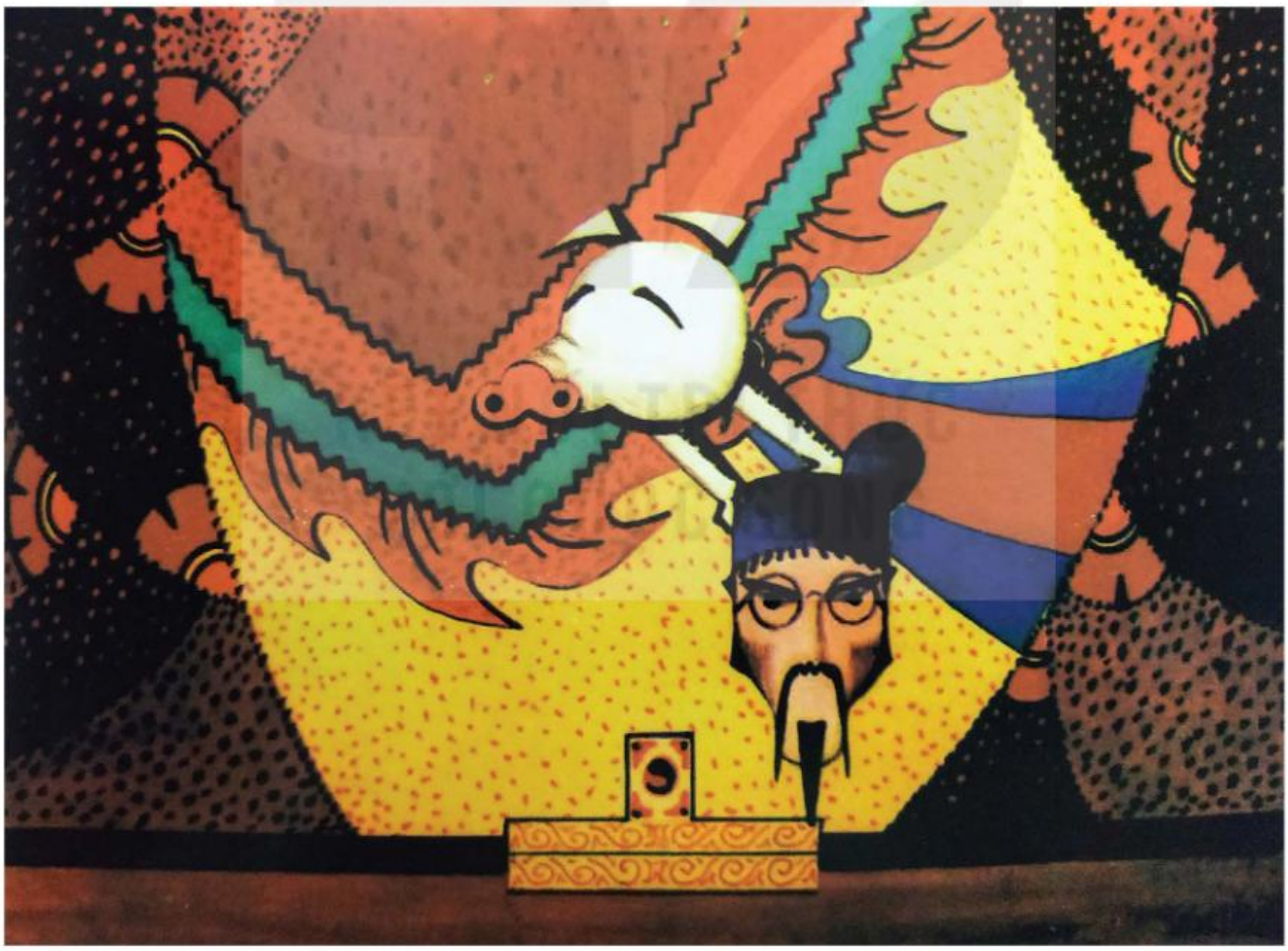
(1) Nguồn: Nhà hát Tuổi trẻ
(2), (3) Nguồn: Wikipedia
(4) Nguồn: Bùi Huy Hiếu
(5) Nguồn: Doãn Châu

Quá trình thiết kế mĩ thuật sân khấu kịch

Để có được bản thiết kế sân khấu hoàn chỉnh cho một vở diễn, sau khi nghiên cứu kịch bản, hoạ sĩ cần trao đổi, bàn bạc với đạo diễn để có thể tìm ra "chìa khoá" cho vở diễn, tức là tìm cho vở diễn một hình thức thể hiện sao cho hiệu quả nhất.

– Phác thảo và xây dựng bố cục chung cho vở diễn;
– Làm mô hình sân khấu;
– Thông qua đạo diễn bản thiết kế cùng mô hình để thống nhất về xử lí không gian sân khấu và những chi tiết sẽ được sử dụng cho dàn dựng;

Ở trường Trung học phổ thông, việc tiến hành một thiết kế mĩ thuật sân khấu cơ bản cũng cần phải tuân thủ theo những nguyên tắc kể trên. Chẳng hạn như việc nghiên cứu kịch bản để có khái niệm cơ bản về vở diễn. Những hiểu biết về văn học và những kiến thức cơ bản, tổng hợp về mọi mặt có vai trò rất quan trọng trong việc tạo ra một bản thiết kế tốt và chính xác với kịch bản.



Bản vẽ thiết kế mĩ thuật sân khấu cho vở *Trạng Lợn*(1)

(1) Nguồn: Bùi Huy Hiếu

Trong quá trình thiết kế mĩ thuật sân khấu, vẽ phác thảo nhằm giúp hoạ sĩ, đạo diễn cũng như ê-kíp thực hiện hình dung được "hình hài" của vở diễn thì hoạ sĩ cần tiến hành các bước sau:

– Vẽ phác thảo sân khấu: Trước đây, đa số các hoạ sĩ vẽ phác thảo bằng tay và sử dụng các chất liệu màu như: màu bột, màu chì, màu sáp, màu nước,... Ngày nay, với sự phát triển của công nghệ, nhiều hoạ sĩ thiết kế đã dùng các kĩ thuật đồ hoạ máy tính vào việc sáng tác các bản thiết kế mĩ thuật sân khấu. Hai phương pháp có những ưu điểm khác nhau: vẽ tay sẽ sáng tạo nên những tác phẩm hội hoạ độc lập còn vẽ trên máy tính có ưu điểm chính xác, tạo hiệu ứng ba chiều gần như thực tế.

– Làm mô hình sân khấu theo ý tưởng đã được thống nhất với đạo diễn. Làm mô hình có nhiều cách: từ sắp đặt đơn giản đến mô hình phức tạp.

– Vẽ thiết kế mặt bằng sân khấu và chi tiết cảnh trí, đạo cụ sân khấu: Sau khi hoàn tất mô hình, hoạ sĩ phác thảo sân khấu và thống nhất ý đồ sân khấu với đạo diễn. Hoạ sĩ vẽ kĩ thuật mặt bằng và thông số kĩ thuật của tất cả các vật dụng, đạo cụ. Để làm công việc này, người hoạ sĩ cần có kiến thức về kiến trúc, kĩ thuật và xây dựng.

– Trình bày phác thảo và bản vẽ thông qua Hội đồng nghệ thuật cùng với các nghệ sĩ biểu diễn: Với học sinh, việc thảo luận, đánh giá cũng như tiếp thu, góp ý và sửa chữa trong trường, lớp, thầy cô và bạn bè là rất cần thiết trước khi đưa thiết kế vào thực hiện.

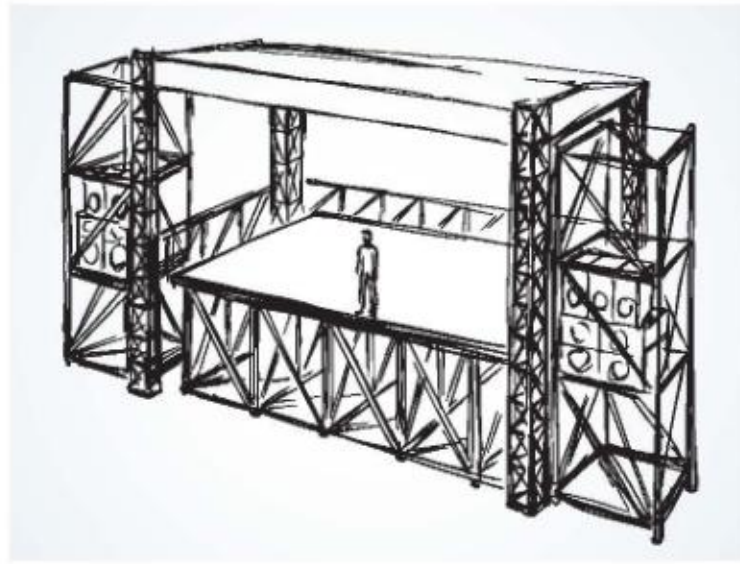
– Bàn giao cho nhóm hoạ sĩ thể hiện và thi công.



Dựng mô hình sân khấu theo kiểu vẽ bìa xốp(1)

(1) Nguồn: Yuangeng Zhang

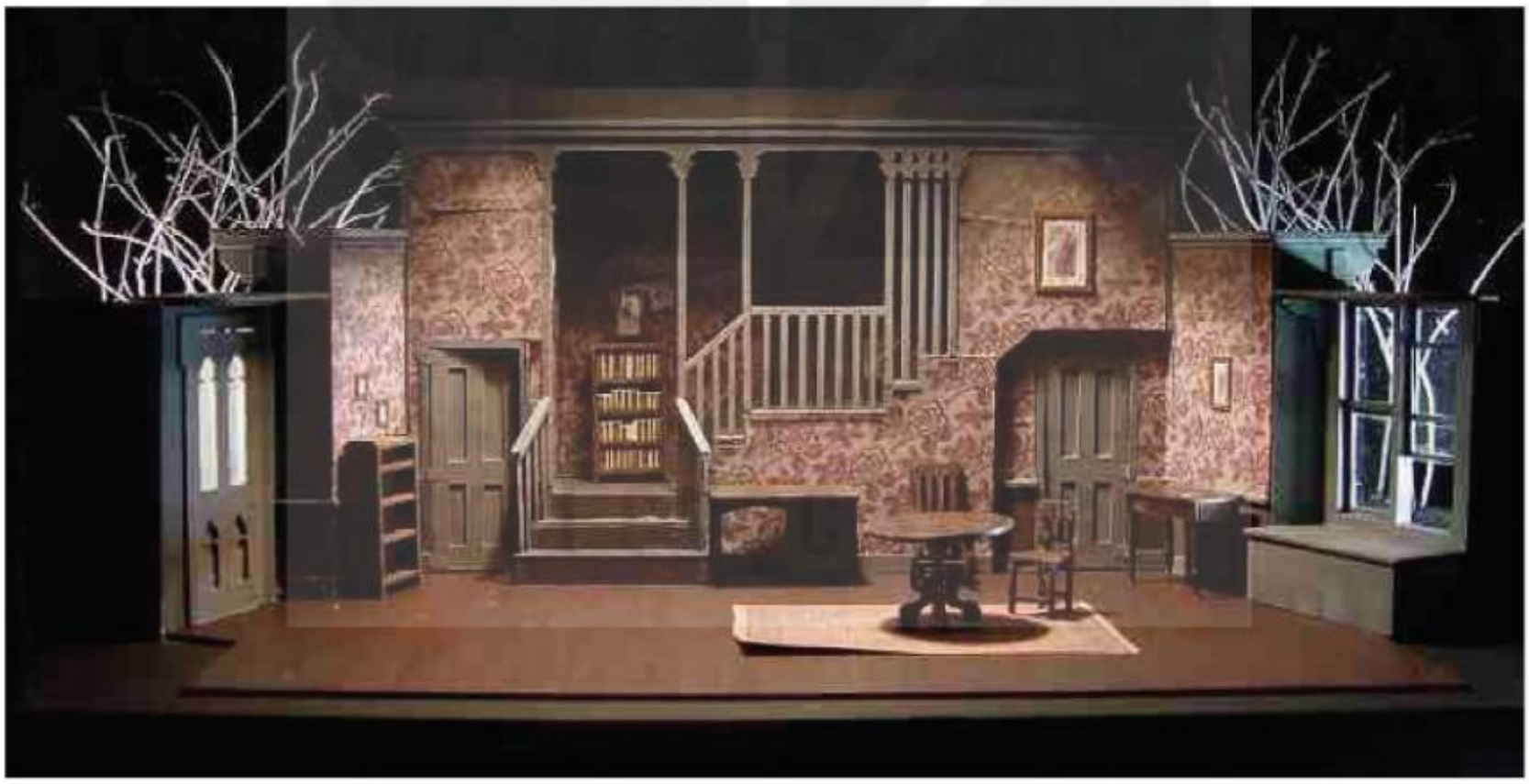
– Phần chế tác, chất liệu và thể hiện cảnh trí trên sân khấu: Nếu trước đây sân khấu chủ yếu dựng bằng gỗ và vải căng thì ngày nay sân khấu hiện đại sử dụng chất liệu và cách thể hiện phong phú hơn rất nhiều. Phần này cần được tính toán sao cho thuận tiện, thân thiện với môi trường, dễ dàng cho việc tháo lắp, vận chuyển và phối ghép tái sử dụng.



Phác thảo cấu trúc sân khấu(1)

Khi đã xong và bàn giao, hoạ sĩ phải tiến hành kiểm tra tất cả các chi tiết cảnh trí – kiểm tra hệ thống bục, bệ – kiểm tra chất lượng thể hiện màu sắc cảnh trí – kiểm tra kích thước đồ đạc, vật dụng, đạo cụ,...

Tổng phối hợp và lắp ráp sân khấu: đây là khâu cần sự phối hợp của tập thể, đặc biệt là cần sự phối hợp của phục trang – hoá trang – ánh sáng và đạo cụ sân khấu.



Dựng mô hình sân khấu theo kiểu sa bàn(2)

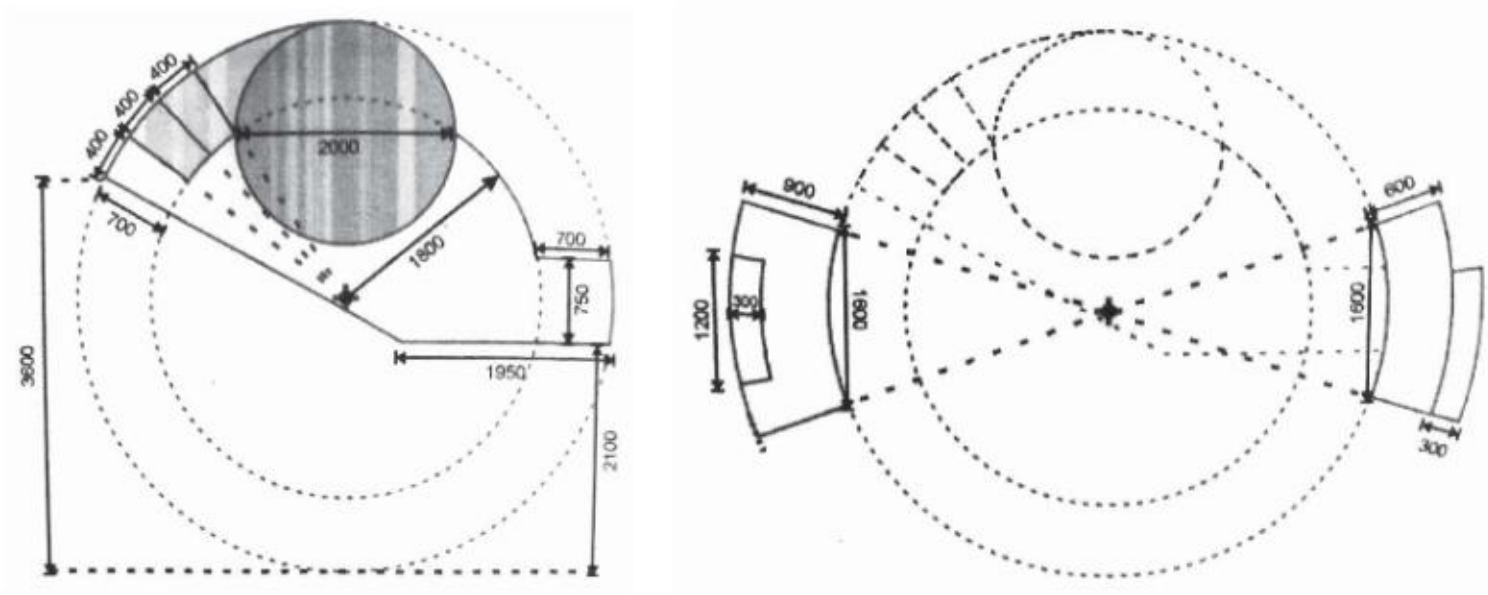
Một số chi tiết kĩ thuật khi thể hiện cảnh trí:

– Các bục trang trí: là những khối giãn phẳng rộng để tạo nên độ cao và những hình dạng trên sân khấu. Có 2 loại bục: bục biểu diễn (dành cho nghệ sĩ biểu diễn) và bục công tác (sau cánh gà hoặc cảnh trí).

– Tải trọng của bục bệ, cảnh trí, vật dụng cần được tính toán để di chuyển bằng bánh xe, dây tời và các hệ khung giá đỡ, ghép.

(1) Nguồn: ArtMari
(2) Nguồn: Wikipedia

– Trang trí bằng đồ mềm trên sân khấu, chủ yếu là khâu phông mềm. Các hoạ sĩ khi thực hiện khâu này cần chú ý đến kích thước của phông và chất liệu. Tính mĩ thuật của phông mềm cũng rất quan trọng cho tạo hình sân khấu.



Bản vẽ kĩ thuật khối bục có khung tre(1)

Quá trình thiết kế mĩ thuật sân khấu kịch cần lưu ý những nội dung gì?

Thiết kế mĩ thuật một phân cảnh

– **Tìm hiểu quy trình các bước thiết kế mĩ thuật sân khấu một phân cảnh trong vở chính kịch**

Trong sân khấu, việc thiết kế mĩ thuật sân khấu cho một vở chính kịch được coi như một công việc cơ bản và là nền tảng cho hầu hết các công việc thiết kế mĩ thuật sân khấu khác. Việc chuẩn bị thiết kế mĩ thuật cho phân cảnh cần phải bắt đầu bằng việc đọc kĩ kịch bản và tìm hiểu về bối cảnh, không gian của câu chuyện. Trong nghệ thuật sân khấu, hoạ sĩ thiết kế cần kết hợp ăn ý với tác giả kịch bản và đạo diễn; đồng thời cần hiểu kĩ các diễn viên cũng như nắm vững trang phục và đạo cụ của họ.

Ngoài ra, hoạ sĩ thiết kế cũng cần nắm rõ những sở thích, xu hướng của công chúng và người xem để có thể kết hợp hài hoà giữa nội dung và giá trị nghệ thuật của vở kịch sẽ công diễn. Từ đó, các thông điệp và nội dung truyền tải từ vở chính kịch sẽ đến với người xem một cách đầy đủ, có ý nghĩa nhất.

Chính kịch hướng đến những vấn đề, nội dung có tính hiện thực, phản ánh những câu chuyện, tính cách, tình cảm phong phú và điều này giúp chính kịch gần gũi với đời sống xã hội.



Sân khấu vở diễn *Ai là thủ phạm (Kịch Lưu Quang Vũ)*(2)

(1) Nguồn: Doãn Châu
(2) Nguồn: Nhà hát Tuổi trẻ

Chính kịch luôn cần có mục đích và quan điểm đạo đức. Chính kịch có nhiều vở chuyển thể từ các tiểu thuyết văn hoá lịch sử nổi tiếng. Khi làm thiết kế mĩ thuật sân khấu chính kịch, cần phải đứng trên góc độ nghiêm túc, các chi tiết và nhân vật có thể gia công thêm một chút hư cấu, song cần đáp ứng các yêu cầu của kịch bản. Mọi chi tiết mĩ thuật sân khấu của chính kịch phải hợp tình, hợp lí, đảm bảo các nguyên tắc đạo đức.

Thông thường, trong một vở chính kịch, cấu trúc và nội dung của vở kịch được chia theo chương, hồi và phân đoạn (phân cảnh). Ví dụ trong kịch bản tiểu phẩm *Cảnh giác với ma tuý* dưới đây, cấu trúc và cách phân chia nội dung vở kịch được trình bày như sau:

Kịch bản tiểu phẩm : CẢNH GIÁC VỚI MA TUÝ
(Giải Nhất cuộc thi văn nghệ Toàn dân phòng, chống ma tuý, thành phố Đà Nẵng năm 2005)
I. NHÂN VẬT: 4 nhân vật
1. Chị Đẹp: một nữ cán bộ Đoàn tuyên truyền về các tệ nạn xã hội
2. Trung: em trai chị Đẹp, người nghiện
3. Vũ: một sinh viên hoạt động trong hội của chị Đẹp
4. Quang: người bán kẹo kéo.
II. TÓM TẮT KỊCH BẢN
Vũ đến muộn trong một buổi họp bàn về ma tuý do chi Đoàn tổ chức. Ngồi bên ngoài, Vũ gặp một người bán kẹo kéo dạo mời chào. Ăn kẹo xong Vũ gặp chị Đẹp, một cán bộ Đoàn về tuyên truyền phòng, chống ma tuý và tệ nạn xã hội, vừa đi họp ra, phổ biến tóm tắt lại nội dung buổi họp cho Vũ. Sau khi nói chuyện xong họ chia tay. Sau đó Vũ gặp một người lạ ngồi cùng ghế đá, có những biểu hiện khác thường: đó là một người nghiện. Trong tâm trạng bối rối, Vũ tìm cách gọi điện cho chị Đẹp đến để giúp đỡ, nhưng khi chị Đẹp đến nơi mới vỡ lẽ ra người nghiện đó chính là Trung, em trai chị Đẹp. Sau phút ngỡ ngàng, hai người đã ra sức thuyết phục Trung tránh xa ma tuý, chịu đi cai nghiện. Cuộc nói chuyện thành công, nhưng câu chuyện chưa đến hồi kết thúc, vì đến lúc này ba người mới biết rằng, Vũ cũng đã ăn kẹo kéo của gã bán kẹo kéo nọ, kẻ đã và đang tiếp tục gieo rắc tai ương cho nhiều người vô tội khác.
III. CHUẨN BỊ SÂN KHẤU
Đạo cụ: một băng ghế dài, điện thoại di động cho Vũ, rương nhỏ có quai đeo cho Quang đi bán kẹo kéo (hai cây kẹo kéo).
Âm thanh: nhạc rùng rợn, nhạc vui, tiếng động.
IV. PHÂN CẢNH KỊCH BẢN
- Cảnh 1: cuộc gặp gỡ giữa Vũ và Quang.

Có tiếng thắng xe, Vũ chạy thẳng từ cánh gà này và dừng lại trước cánh gà bên kia, vẻ mặt hớt hải.
– Anh ơi cho em vào, cho em vào họp chút anh.
Có tiếng nói từ trong vọng ra. Đó là tiếng của người bảo vệ:

Một ví dụ về kịch bản phân cảnh

Trong kịch bản đó, bắt đầu từ mục IV. *Phân cảnh kịch bản* chính là điểm bắt đầu của công việc thiết kế mĩ thuật một phân cảnh trong vở diễn. Cũng giống như trong các tiểu thuyết cổ điển và hiện đại, các chương, hồi và phân đoạn trong chính kịch nhằm phân chia cấu trúc nội dung và ý đồ biểu đạt mà tác giả kịch bản cũng như đạo diễn muốn thể hiện. Bảng dưới đây là cách thức minh hoạ cho các phân cảnh:

Hình ảnh minh hoạ	Hình ảnh minh hoạ	Hình ảnh minh hoạ	Hình ảnh minh hoạ
Phân cảnh 1:...	**Phân cảnh 2:...**	**Phân cảnh 3:...**	**Phân cảnh 4:...**
Nội dung	Nội dung	Nội dung	Nội dung
Hình ảnh minh hoạ	Hình ảnh minh hoạ	Hình ảnh minh hoạ	Hình ảnh minh hoạ

Như vậy, công việc thiết kế mĩ thuật sân khấu cho một phân cảnh của một vở chính kịch sẽ theo các bước:

– Xác định loại hình sân khấu;

– Nghiên cứu kịch bản và lên ý tưởng;

– Thể hiện bản vẽ/ mô hình cho cảnh dàn dựng.

EM CÓ BIẾT

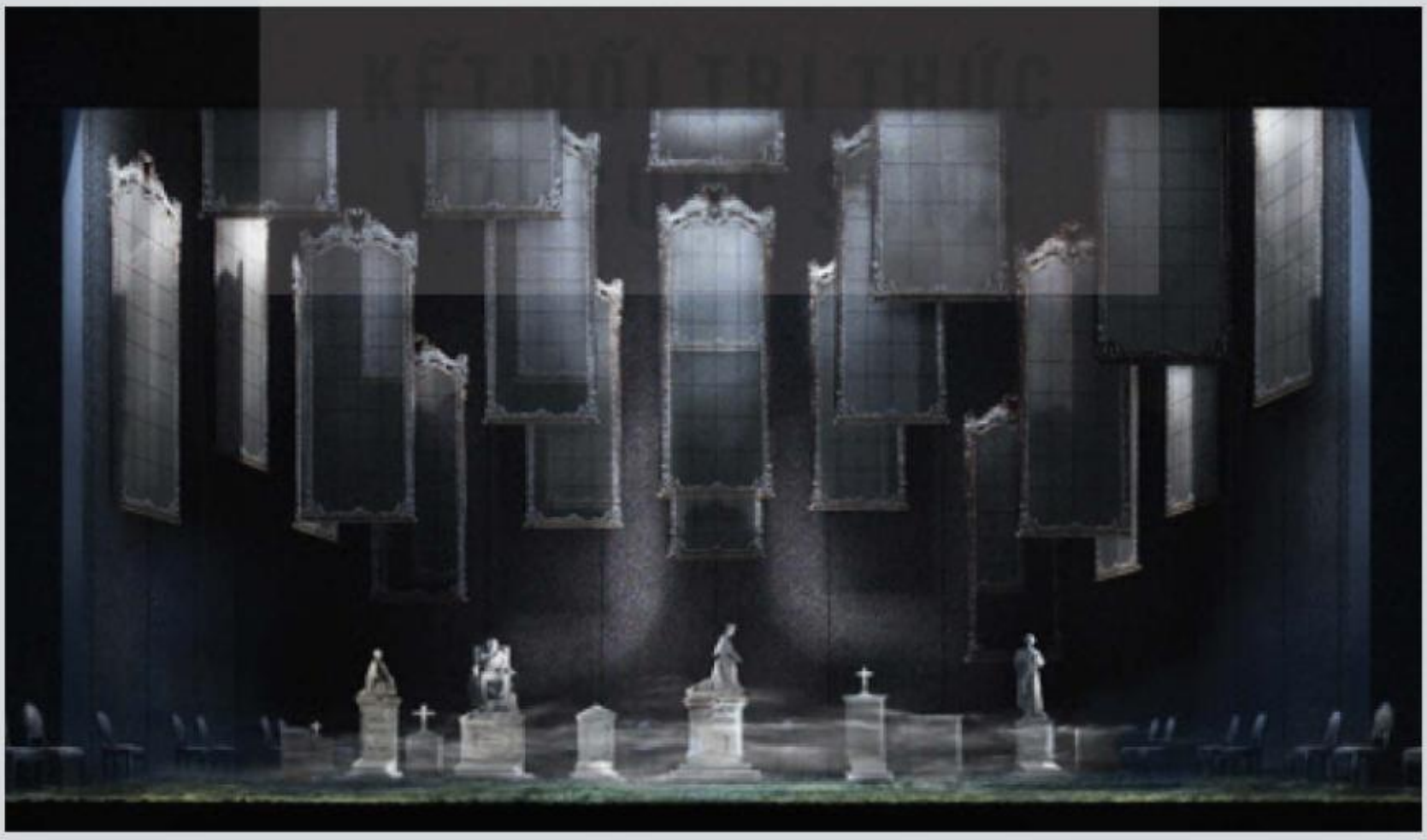
Một số kinh nghiệm thiết kế mĩ thuật sân khấu chính kịch

– Trong thiết kế mĩ thuật sân khấu chính kịch cần lưu ý đến đặc trưng của thể loại này như: nguyên tắc đạo đức, tính chính thống, sự nghiêm túc,...

– Vai trò của người sản xuất (đầu tư cho tác phẩm) và đạo diễn rất quan trọng. Người làm thiết kế cần phối hợp tốt với biên kịch và đạo diễn, vì đó là những người điều hành và vận hành cho vở kịch thành công.

– Cần kết hợp với nhóm diễn viên, phục trang, hoá trang và nhóm âm thanh, ánh sáng cho sân khấu vì thiết kế mĩ thuật là phông nền cho mọi hoạt động này.

– Với chính kịch và những chủ đề mang tính xã hội cao, một sân khấu ước lệ, tượng trưng, có tính ẩn dụ sẽ mang lại hiệu quả nghệ thuật cao và sâu sắc hơn cho vở kịch.



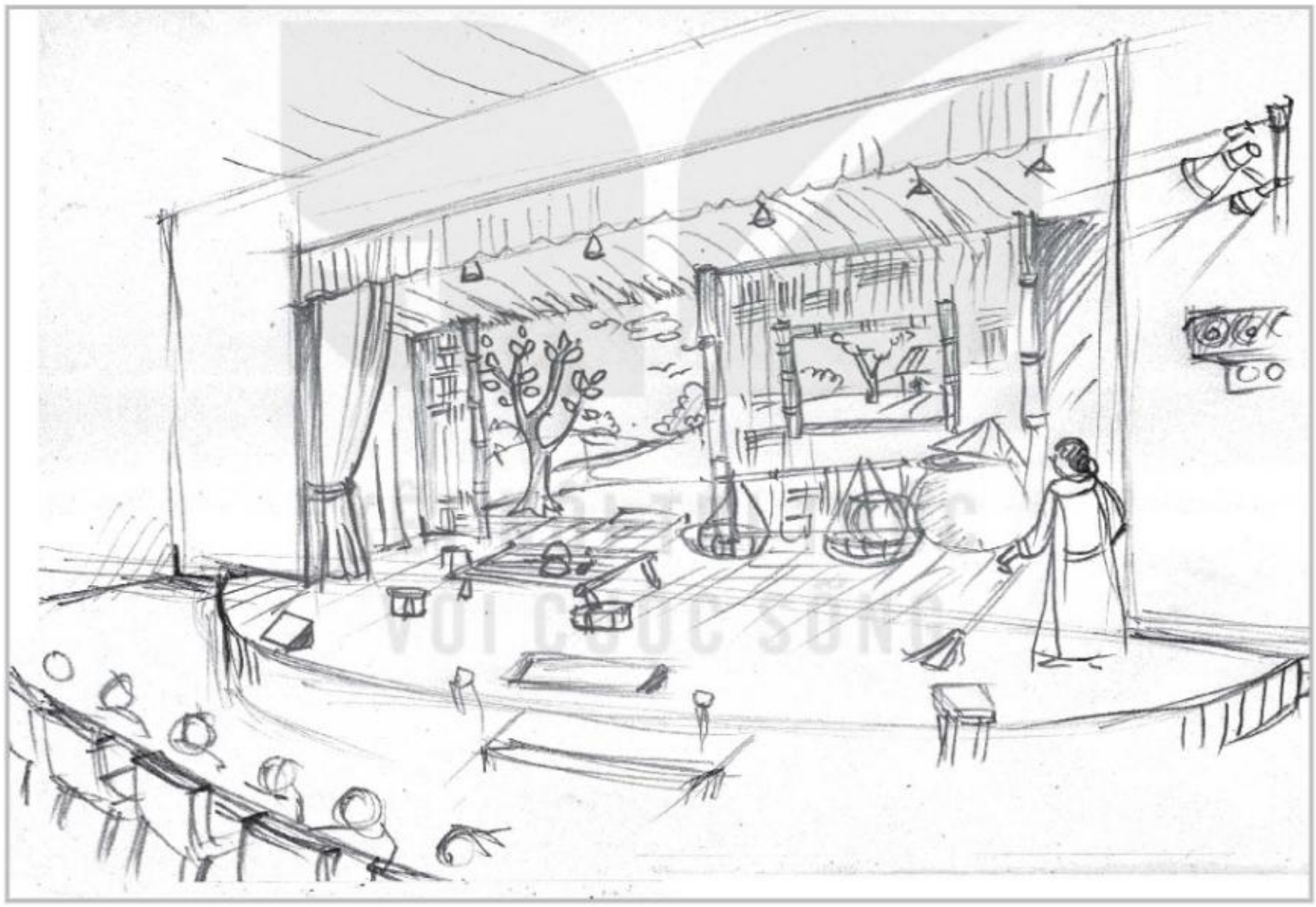
Một sân khấu ước lệ theo chủ nghĩa tượng trưng[1]

(1) Nguồn: Wikipedia

Các bước thiết kế mĩ thuật phân cảnh "Cây thị và bà hàng nước" trong vở kịch *Tấm Cám*

– **Xác định loại hình sân khấu:** Tiến hành đo đạc (chiều sâu, cao, dài, rộng,...) của sân khấu nơi trình diễn vở kịch. Các số đo cần được ghi lại để tiến hành thi công sau này. Sau đó, tìm đến vị trí của khán giả (trung tâm, gần, xa và ở góc,...) để chọn điểm nhìn sân khấu tối ưu.

– **Nghiên cứu kịch bản và lên ý tưởng:** Trong phân cảnh này, nhà thiết kế sân khấu chọn phân cảnh "Cây thị và bà hàng nước" vì đây là đoạn tiêu biểu có hình tượng nghệ thuật (cây thị và quả thị) và có tính nhân văn cao (sự tái sinh và báo hiếu của Tấm). Có ba vấn đề cần được chú ý và cân nhắc cho việc thiết kế: cảnh nền là đồng quê ngày xưa, nổi bật là cây thị và quả thị ở tiền cảnh,...; hàng nước của bà cụ trông ra cây thị phía trước nhà,...; nhà bà hàng nước, nơi Tấm sẽ xuất hiện quét dọn nhà cửa và là nơi bà cụ bắt gặp Tấm.



Phác thảo ý tưởng(1)

Trong chính kịch sân khấu, việc quy ước phông nền, hậu cảnh và tiền cảnh khá ước lệ và mang tính tượng trưng rất rõ. Với phân cảnh này, nhà thiết kế mĩ thuật sân khấu tạo dựng: phông nền vẽ cảnh nông thôn xưa; cây thị và quả thị là lớp đứng trước phông nền đồng thời là chủ thể độc lập; tiền cảnh sẽ là gian hàng nước với cánh cửa liếp mở ra sân và để lại đất diễn phía trước cho các diễn viên diễn xuất. Do đó, nhà thiết kế sẽ phác thảo ý tưởng mình cần thể hiện ra giấy.

(1) Nguồn: Thanh Việt

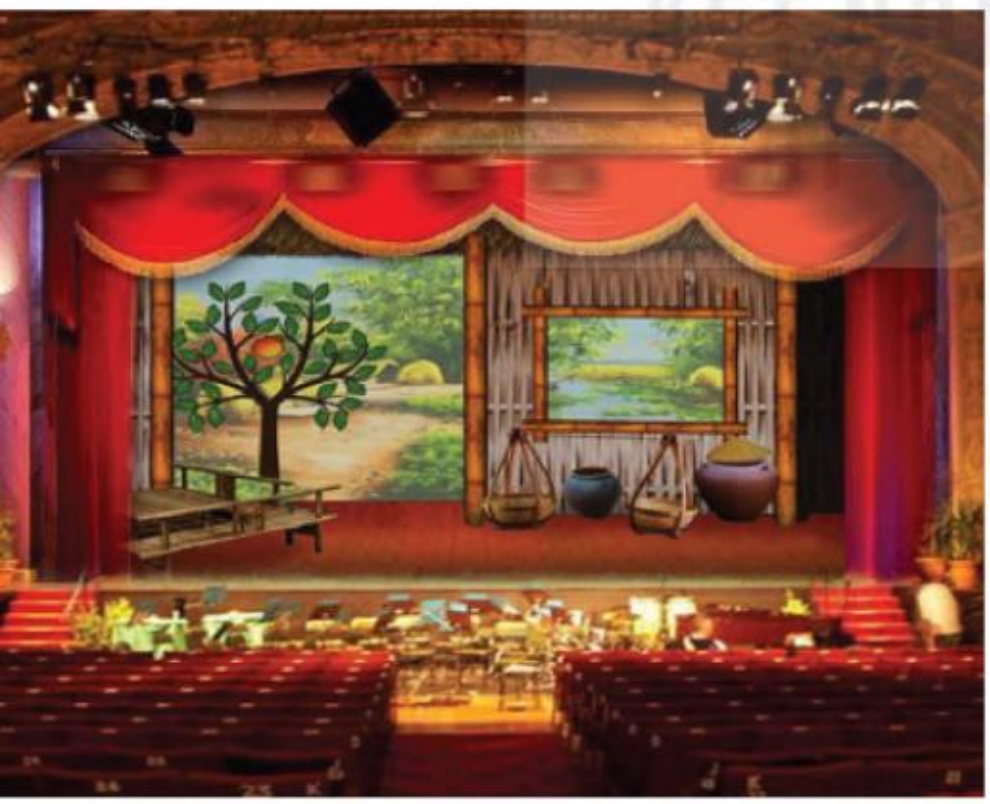
– **Thể hiện bản vẽ/ mô hình cho cảnh dàn dựng**

Trên cơ sở bản vẽ phác thảo, nhà thiết kế xây dựng bản vẽ thi công để mô tả các thành phần khi thi công thực tế.



Mô tả các thành phần khi thi công thiết kế mĩ thuật sân khấu(1)

Tiếp theo, nhà thiết kế đưa vào trong không gian sân khấu giả định, **kết hợp với ánh sáng để làm rõ** hơn về ý tưởng mĩ thuật cho phân cảnh.



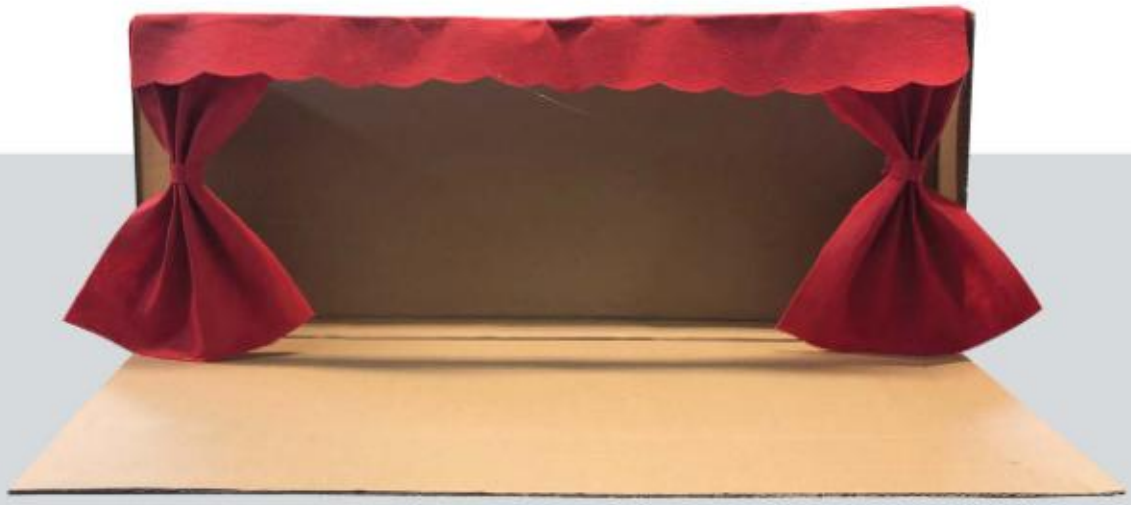
Bản vẽ kết hợp bối cảnh sân khấu với không gian nhà hát kịch(2)



Bản vẽ kết hợp bối cảnh sân khấu với ánh sáng(3)

(1), (2), (3) Nguồn: Thanh Việt

– **Các bước làm mô hình thể hiện bối cảnh sân khấu phân cảnh "Cây thị và bà hàng nước" trong vở kịch *Tấm Cám*:**



1. Dựng khung mô hình sân khấu



2. Vẽ nền tạo hậu cảnh



3. Làm mô hình ngôi nhà



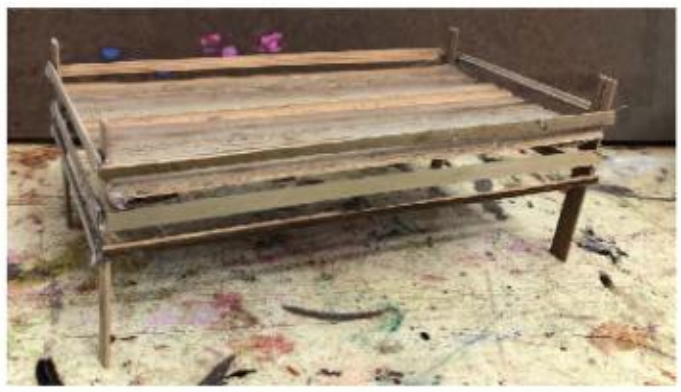
4. Làm mô hình cây thị



5. Làm mô hình quang gánh



6. Làm mô hình chum nước



7. Làm mô hình chõng tre



8. Sắp xếp các mô hình đã làm thành bối cảnh sân khấu



9. Tạo mô hình diễn viên



10. Gắn diễn viên vào bối cảnh sân khấu, hoàn thành sản phẩm mĩ thuật thể hiện mô hình sân khấu cho vở diễn

Hãy thiết kế mĩ thuật sân khấu một phân cảnh trong vở kịch em yêu thích, bằng hình thức vẽ thiết kế hoặc làm mô hình.

THẢO LUẬN

Căn cứ vào bản vẽ thiết kế hoặc mô hình một phân cảnh trong một vở kịch, trao đổi với các thành viên trong nhóm về những câu hỏi sau:

– Tại sao cần phải đọc kịch bản và phân cảnh trước khi lên ý tưởng thiết kế?

– Trong quy trình và các bước thực hiện, khâu nào là cần thiết và quan trọng nhất?

– Tại sao sau khi vẽ thiết kế mĩ thuật phân cảnh một vở kịch, cần tính đến yếu tố ánh sáng và đặt trong không gian của buổi diễn?

VẬN DỤNG

Lên ý tưởng và thiết kế mĩ thuật sân khấu cho một sự kiện ở trường, lớp hoặc nơi sinh sống (một tiểu phẩm kịch ngắn, biểu diễn về các đề tài học tập, vui chơi,... hoặc kịch bản ngắn tự sáng tác).

EM CÓ BIẾT

– Màu bột và màu acrylic rất phù hợp cho việc tô vẽ phông màn. Một số loại sơn phun xịt cũng rất tiện cho việc trang trí hiện trường.

– Giấy trang kim, kim tuyến, xốp và vật liệu nhẹ,... hay được dùng cho sân khấu. Các loại bìa carton, gỗ dán, composite cũng hay được các hoạ sĩ thiết kế tận dụng thi công sân khấu.



Lắp đặt sân khấu trường quay(1)

– Việc bố trí phông màn và đặc biệt là các bục, bệ di động cần được bố trí khoa học và hợp lí để khi hết cảnh, việc chuyển cảnh được thực hiện nhanh chóng và thuận tiện nhất. Các thành phần trang trí cần xét đến khả năng sử dụng lại và tái chế, tái tạo để tiết kiệm kinh phí và đem lại sự nhất quán cho vở kịch.

– Cần dự trù sẵn phương án dự phòng của các thiết kế mĩ thuật cho phân cảnh vì việc thay đổi kế hoạch hoặc địa điểm biểu diễn có thể xảy ra hoặc trong quá trình biểu diễn có thể phát sinh sự cố. Do vậy, các vật dụng trong thiết kế cần phải có bản sao, bản thay thế khi cần thiết.

(1) Nguồn: Đài Phát thanh và Truyền hình Hà Nội

MỘT SỐ THUẬT NGỮ DÙNG TRONG SÁCH

Thuật ngữ	Giải thích	Trang
bi kịch	một loại hình sân khấu thể hiện những tác phẩm khai thác nỗi đau khổ của con người nhằm tạo nên những xúc động sâu sắc, dựa trên sự đồng cảm với hoàn cảnh của nhân vật	18
bối cảnh sân khấu	cảnh, vật được dàn dựng trong một vở diễn đáp ứng được yêu cầu đặt ra đối với từng phân cảnh, giúp cho diễn viên thể hiện theo đúng mục đích của vở diễn	9
chính kịch	một loại hình sân khấu thể hiện được những câu chuyện, tính cách, tình cảm phức tạp và phong phú của nhân vật trong đời sống hiện thực	19
hài kịch	một loại hình sân khấu thể hiện những tác phẩm có tính giải trí nhằm mục đích hài hước hoặc gây cười	18
sân khấu tạp kĩ	loại hình sân khấu kết hợp biểu diễn đan xen nhiều thể loại nghệ thuật như hát, múa, ảo thuật, xiếc,…	19

BẢNG TRA CỨU TÊN RIÊNG NƯỚC NGOÀI

Chữ cái	Tên phiên âm	Tên riêng nước ngoài	Trang
A	An-thô-ni	Anthonie	20
	A-then	Athens	12
	A-va-ta	Avatar	8
B	Béc-lin	Berlin	8
	Brai-tơn	Brighton	20
C	Can-nơ	Cannes	8
	Cáp-ca-dơ	Kapkazev	10
	Clê-ô-pát	Cleopatra	20
H	Hê-rốt-đờ Át-ti-cút	Herodes Atticus	12
K	Kim Xin-cle-rơ	Kim Sinclair	8
O	Ô-đê-ôn	Odeon	12
	Ô-xca	Oscar	8
	Ô-ten-lô	Othello	9
R	Rích Các-tơ	Rick Carter	8
	Rô-bớt Xờ-trom-béc	Robert Stromberg	8
X	Xvô-bô-đa	J.Svoboda	9

Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam xin trân trọng cảm ơn các tác giả có tác phẩm, tư liệu được sử dụng, trích dẫn trong cuốn sách này.

Chịu trách nhiệm xuất bản:
Chủ tịch Hội đồng thành viên – Tổng Giám đốc NGUYỄN TIẾN THANH

Chịu trách nhiệm nội dung:
Tổng biên tập PHẠM VĨNH THÁI

Biên tập lần đầu: ĐINH THANH LIÊM – VĂN THỊ MINH HUỆ
Biên tập tái bản: PHẠM DUY ANH – NGUYỄN VĂN NGUYÊN
Biên tập mĩ thuật: NGUYỄN BÍCH LA
Thiết kế sách: PHẠM THỊ MINH THU
Trình bày bìa: NGUYỄN BÍCH LA
Minh hoạ: NGUYỄN THỊ NGỌC THUỶ
Sửa bản in: TẠ THỊ HƯỜNG – NGUYỄN DUY LONG
Chế bản: CTCP MĨ THUẬT VÀ TRUYỀN THÔNG

Bản quyền © (2022) thuộc Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam.

Xuất bản phẩm đã đăng kí quyền tác giả. Tất cả các phần của nội dung cuốn sách này đều không được sao chép, lưu trữ, chuyển thể dưới bất kì hình thức nào khi chưa có sự cho phép bằng văn bản của Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam.

MĨ THUẬT 10 – THIẾT KẾ MĨ THUẬT SÂN KHẤU, ĐIỆN ẢNH
Mã số: G1HHXM004h25
In ..... bản, (QĐ .....) khổ 19 x 26,5 cm.
Đơn vị in:.....
Cơ sở in:.....
Số ĐKXB: 6-2025/CXBIPH/240-11/GD
Số QĐXB: .../..... ngày ... tháng ... năm .....
In xong và nộp lưu chiểu quý ..... năm .....
Mã số ISBN: 978-604-0-31097-2



HUÂN CHƯƠNG HỒ CHÍ MINH

BỘ SÁCH GIÁO KHOA LỚP 10 – KẾT NỐI TRI THỨC VỚI CUỘC SỐNG

1. Ngữ văn 10, tập một
2. Ngữ văn 10, tập hai
3. Chuyên đề học tập Ngữ văn 10
4. Toán 10, tập một
5. Toán 10, tập hai
6. Chuyên đề học tập Toán 10
7. Lịch sử 10
8. Chuyên đề học tập Lịch sử 10
9. Địa lí 10
10. Chuyên đề học tập Địa lí 10
11. Giáo dục Kinh tế và Pháp luật 10
12. Chuyên đề học tập Giáo dục Kinh tế và Pháp luật 10
13. Vật lí 10
14. Chuyên đề học tập Vật lí 10
15. Hoá học 10
16. Chuyên đề học tập Hoá học 10
17. Sinh học 10
18. Chuyên đề học tập Sinh học 10
19. Công nghệ 10 – Thiết kế và Công nghệ
20. Chuyên đề học tập Công nghệ 10 – Thiết kế và Công nghệ
21. Công nghệ 10 – Công nghệ trồng trọt
22. Chuyên đề học tập Công nghệ 10 – Công nghệ trồng trọt
23. Tin học 10
24. Chuyên đề học tập Tin học 10 – Định hướng Tin học ứng dụng
25. Chuyên đề học tập Tin học 10 – Định hướng Khoa học máy tính
26. Mĩ thuật 10 – Thiết kế mĩ thuật đa phương tiện
27. Mĩ thuật 10 – Thiết kế đồ hoạ
28. Mĩ thuật 10 – Thiết kế thời trang
29. Mĩ thuật 10 – Thiết kế mĩ thuật sân khấu, điện ảnh
30. Mĩ thuật 10 – Lí luận và lịch sử mĩ thuật
31. Mĩ thuật 10 – Điêu khắc
32. Mĩ thuật 10 – Kiến trúc
33. Mĩ thuật 10 – Hội hoạ
34. Mĩ thuật 10 – Đồ hoạ (tranh in)
35. Mĩ thuật 10 – Thiết kế công nghiệp
36. Chuyên đề học tập Mĩ thuật 10
37. Âm nhạc 10
38. Chuyên đề học tập Âm nhạc 10
39. Hoạt động trải nghiệm, hướng nghiệp 10
40. Giáo dục thể chất 10 – Bóng chuyền
41. Giáo dục thể chất 10 – Bóng đá
42. Giáo dục thể chất 10 – Cầu lông
43. Giáo dục thể chất 10 – Bóng rổ
44. Giáo dục quốc phòng và an ninh 10
45. Tiếng Anh 10 – Global Success – Sách học sinh

Website: https://www.nxbgd.vn

KẾT NỐI TRI THỨC VỚI CUỘC SỐNG

ISBN 978-604-0-31097-2

9 786040 310972

Giá: 6.000 đ